

Romaqa Rikch'ayninta Sayanachin — Iskay Yupayniyuq

Kunan p'unchawkunaq qhipa p'unchayninkunapi Roma musuqta reqsichiy, hinallataq profetapa rikuy-nisqanta.

Jeff Pippenger
2024-07-05

Chay p'unchaykunapiqa achkha runakunan hatarinaku uray suyupa reyinpa contranpi; hinallataq llaqtaykikunaq waqlliqnin runakunapas hatarinaku musquy-rikuyta sayachinankupa; ichaqa urmanaku. Daniel 11:14.

Qhipa p'unchaykunapi kallpata allin riqsichiy, kayqa Kunan Roma hina rikuchisqa kasqanrayku, chayraykutaq “rikuyta sayarichiy” kallpa kasqanta yachayqa ancha esencialmi, salbaciónpaqmi. Kayqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa qhipa pruebaman yaykuna huk elementota rikuchin. Chay versopi “rikuy” nisqa simiqa kikin hebreo simin, mayqentachus Salomón akllarqan Diospa llaqtan imaraykuchus chinkapunku nisqanta sut'inchananpaq.

Maypichus mana rikch'aynin kanchu, chaypi llaqta chinkarin; ichaqa leyta waqaychaqqa kusionmi. Proverbios 29:18.

Llapa profetakunaqa qhipa p'unchaykunamantaqa aswan chiqanmanta rimashanku, sagrado historiapi ima huk pacha kasqamantaqa aswanraq; hinaspa Salomonpa willakuynin, “rikuy”niyuq kayta hap'iy munaq kasqanmanta, kawsay utaq wañuy nisqa asunto hinam. Cheqaq kayqa sapa kuti rakiyta ruwan, iskay kasta yupaychaqkunatataq paqarichin. Chay versiculopiqa huk kasta chinka kachkan, huk kastataq kusion kamachikuyta waqaychan. Ichaqa reparanapaqmi, Salomonpa yachachikuyninqa “cheqaq kay”manta huk atipanakuypa contexto pichus churakusqa kachkan. Chaynallataq chunka sipaskunapa yachasqa willakuyninpa contexto pin kachkan; chunka sipaskunapa yachasqa willakuyninqa Diospa llaqtanpa qhipa p'unchaykunapi experienciankuta qawachiy hatun ejemplom.

Mana yuyayninta llapanta rimarin; ichaqa yachaq runaqa qhepamanña upallallapi waqaychan. Kamachiy llullakunata uyarispaqa, llapa yanapaqninkuna mana allin runakuna kanku. Wakcha runawan llullachikuq runawan tinkunakunku; Tayta Diosmi iskayninkupaq ñawinkuta k'ancharin. Reyqa wakchata cheqap sonqowan juzgaspaqa, tiyananqa wiñaypaq sayachisqa kanqa. Varawan hinaspa anyaywan yachayqa hamun; ichaqa sapanman saqisqa wawaqa mamanman p'enqay apamun. Mana allin runakuna miraspaqa, huchallikuyqa yapakun; ichaqa chiqap runakunaqa urmayninkuta rikusqanku. Churiykita allinyachiy, hinaspan samayta qosunki; ari, sonqoykipaq kusikuytapas qosunki. Maypichus mana rikuchiy kasqanpi, chaypi llaqtayuqkuna chinkapunku; ichaqa kamachikuyta waqaychaq runaqa kusionam. Proverbios 29:11–18.

Manan yuyayniqa manam huk rikch'ay hamuq p'unchawkunapi Kunan Roma-manta hukniray yuyayta hap'iqkunaman rikuy rinriwan t'uqsiychu. Yuyayniqa kayta rikuchiyllam: Salomónqa

iskay kasta yupaychaqkunatam rimaykachan, chaykunata “yachaq runa” hina, hinaspa “upa runa” hina sutichaspa. “Upa runa”qa “mana allin runa” hinallataq reqsisqa kachkan. Yachaq ñust’akuna hinaspa upa ñust’akuna, chay parabolapi kaqkuna, Daniel qillqap chunka iskayniyuq capítulo profético siq’ipiq, yachaqkuna hinaspa mana allin runakuna hinallataq reqsichisqa kachkanku.

Achka runakunaqa pichasqa, yuraqyachisqa, hinaspa pruebaypi churashqa kanqaku; ichaqa mana allin runakunaqa mana allinta rurankaku: mana mayqen mana allin runapas entiendenqachu; ichaqa yachaqkunaqa entiendenqaku. Daniel 12:10.

Salomónwan Danielwan hukllaña yuyaypi kashanku, llaqa profético testimoniopas qhipa p’unchaykunapi hukllachakusunmi. Yachaqkunaqa “yachaypa yapakusqanta” entiendenku.

Yachayniyuqkunaqa hanan pacha qanchaynin hina k’anchanqaku; achka runakunata chiqap kayman kutichiqkunataq wiñaypaq wiñaykama qoyllurkunahina k’anchanqaku. Qamri, Daniel, kay simikunata wisq’ay, qillqasqataq sellay tukukuypaq pacha chayamunan kama: achka runakuna kayman chayman purinqaku, yachaytaq yapakunqa. Daniel 12:3, 4.

Chunka kimsaykaq versículonmi reqsichin kinsa patapi suyasqa-pruebay huch’uychasqa akllay rurasqanta, chay doncellakunata t’aqaykuspa, paykunaqa waqyasqa kanku pachak tawa chunka tawa waranqaman ukhupi kaypaq. Iskay kaqqiqa chay t’aqaykuy hinallataq pruebay rurasqapas sayan imachus doncellakuna entiendenchu mana entiendenchus yachaypa yapakuyninta (la visión), mayqenchus kichasqa karqa p’unchaykunapa tukukuynin tiempopi 1989 watapi.

“tukukuy pachaqa tiempon” qhipa punchawkunapiqa 1989 watam karqa, chaypi Daniel chunka hukniyuq qillqapa tawa chunka-manta pichqa chunka-pichqayuq versiculokuna kichasqa karqan. Chaypim sut’ichasqa karqa versiculokunapa yuyayninqa norte reyqpa qhipa sayariyninwan urmayninwan kasqanta. Chaypim sut’ichasqa karqa versiculokunapi norte reyiqa qhipa punchawkunapi papaq atiyin kasqanta. Inspiración manam hayk’aqpas “Roma Moderna” nisqa rimayta llamk’achinchu. Chay rimayqa noqam rurasqani, qhipa punchawkunapi papaq atiyininta sut’inchanapaq, imaraykuchus profeciapi “moderna” nisqaqa qhipa punchawkunata reqsichin. Ellen Whitepas manam hayk’aqpas “Roma Moderna” nisqa rimayta llamk’achirqachu.

Daniel chunka huk ñiqin chunka hukniyuq qillqapi qhepa soqtayoq versiculokunapi “norte llaqtapa rey” pitas sut’ichisqanmanta pantasqa qhawariykuna kan, ichaqa hukllam allin yachayqa kan. Chay versiculokunapi “norte llaqtapa rey” nisqaqa poder papal kasqanmanta yachayqa achka profético testigokunamanta horqosqa karqan. Versículo cuarenta qallarin sut’ichispa papadota 1798 watapi wañuypaq hina ch’akisqa k’iriyta chaskisqanta; chaymanta versículo cuarenta y uno manta cuarenta y tres kama sut’ichinku imayna chay wañuypaq hina ch’akisqa k’iripa hamp’iynin hunt’asqa kasqanta. Versículo cuarenta y cuatro nisqanqa willakun chay mensaje-manta papado phiñakusqanta, hinaspa pusan versículo cuarenta y cinco-man, maypichus poder papal tukuyllapaq, hunt’ayninta tukukuyninman chayan. 1989 watapi kichasqa rikuyqa, qhepa p’unchaykunapi poder papalpa qhepa hatariyninmanta urmayninmanta rikuyumi. Chay rikuyqa yachaypa yapakuyninmi, chaymi iskay laya yupaychaqkunata rurachin hinaspa rikuchin, chay versiculokunapi tarikusqa yachayta chaskisqanku utaq rechazarisqankurayku.

1989 watapi yachaypa yapakuynin kichasqa karqan chay kikin capítulo nisqaman hina, “llaqtaykimanta suwa runakuna”, paykunaqa “hatunchakunku” nisqa, chaymanta tukuypiqa “urmaykunku” nisqakuna, chayqa “rikuyta” sayachiq señalkunam. Qhipa suysuynipi, ñawpaq pruebanakuy tapuyqa pitas “llaqtaykimanta suwa runakuna” nisqaman rikuchisqa kasqanmanta, imaraykuchus paykunaqa “rikuyta” sayachiq profético señalkunam. ¿Suwa runakunaqa papal atiyniyuqchu, icha Estados Unidoschu?

Danielwan Apocalipsiswan hukllalla kikin libro kanku, sapaq profecía qatiypa iskay testigokunanta rikuchispa. Danielqa qallariymi, Apocalipsisqa tukukuymi, hinaspa iskayninku kuskalla 1989 watapi pacha tukukuypi kichasqa cheqaq kaypa iskay testigokunanta rikuchinku.

Danielqa willakuymi sut’ita rimarin, imaynatachus ch’uya kay ruray paqarisqa karqa Judá ayllumanta León sutiyaq runa 1989 watapi tawa chunka versiculokunamanta phisqa chunka pichqakama kicharisqanrayku. Chay p’unchaykunapi qallarisqa huk pruebay ruray, pi-kunachus “sacerdotekuna” kanqaku, ari, pactopi llaqtata ruwakkuqkuna, qhepa p’unchaykunapi pachak tawa chunka tawa waranqa kasqankuta reqsinapaq, rikuchinapaq ima. Hoseasqa yapay willakun, qhepa p’unchaykunapi yachaypa wiñayninta mana chaskiqkunaqa manam sacerdotekunamanta hukninchu kanqaku, chay pachak tawa chunka tawa waranqata ruwakkuqkunamanta.

Llaqtayqa chinkachisqa kanku yachay mana kaqrayku; qan yachayta qichusqaykiraykum, noqapas qanta qichusqayki, ama ñoqapaq sacerdotekanapaq; Diosniykippa kamachikuyninta qonqapusqaykiraykum, noqapas wawqaykikunata qonqasaq. Oseas 4:6.

Apocalipsis qhelqanmi reqsichin, huk clase runakuna mana pakasqaña yachayta chaskinankupaq kichasqanta qechuspa mana chaskispanku, chaymi paykunapa qhesachisqa kayninku junt’akun manaraq prueba p’unchay tukukunankama.

Hinaspan niwan: Ama qillqaypi kay willakuq rimaykunata ama sellaychu, pacha qayllaña kasqanrayku. Mana chiqap kaq runaqa, mana chiqaplla kachunraq; qhelli kaqpas, qhellilla kachunraq; chiqap kaqtaq, chiqaplla kachunraq; ch’uya kaqpas, ch’uyalla kachunraq. Apocalipsis 22:10, 11.

Milleritakunaq historianku rikuchin pachak tawa chunka tawa waranqa runakunaq historianta, chaymanta Milleritakuna hinallataq pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapas tantallaña rikuchinku qallariyninta hinaspa tukukuyninta Apocalipsis chunka tawañiqmanta kimsa angelkunay willakuyninpa hinaspa llamkayninpa. Chay kуска historiakuna reqsichinku ima pasaykunachus tupan probaciónpa wichq’akuyninwan. Iskay historiakunapa llamkayninpa rikuchisqa karqan Elíaswan hinaspa Juan Bautistawan.

Suksuchisqa, William Millerqa runakunaman Diospa qhapaq kamachiyninpa pakasqa imakunata kichariyta qallarisqa, uyariqnin runakunata profeciakunanta pusaqtaq Cristopa iskay kutin hamuyninkama. Sapa kallpachakuyninwanmi astawan kallpachakusqa. Imaynatachus Juan Bautistaqa Jesuspa ñawpaq hamuyninta willaq karqa hinaspa Hamuyninpaq ñanta waqichirqa, chayhinallataq William Millerpas paywan kуска huñunakusqakunapas Diospa Churinpa iskay hamuyninta willakurqanku. Primeros Escritos, 229, 230.

Millerita willakuyqa reqsichirqanmi “ruwaykunata” gracia p’unchawkuna tukukuyninwan tinkisqata, hina Eliaspa Juan Bautistapas rikuchisqankuman hina.

“Runakunaqa rikch’achisqa kanan karqan paykunaq peligronninkuta yachanankupa; hatarichisqa kanan karqan gracia tiempo tukukuyninwan tinkisqa chaninnaq, solemne kaq ruwanakunapaq wakichikunankupa.” El Gran Conflicto, 310.

1989 watapi, Unión Soviética urmachisqanwan, Daniel qillqapi qhepa p’unchaykunaman tupaq rak’i kichasqa karqan, hinaspataq huk prueba ruwana qallarikurqan. Chay pruebaqa Diospa llaqtanpa atisqanman utaq mana atisqanmanmi sayarqan, Daniel qillqapa chunka hukniyuq kapituluq qhepa soqtan versículokunapi rikuchisqa yachay yapakusqanta entiendenankupaq utaq chaskiyta mana munanankupaq; chay versículokunaqa chunka iskayniyuq kapituluq ñawpaq versículonmanmi pusanku, mayqenchus “graciapa tukukuyninta” reqsichin. Chaymantaqa “graciapa tukukuyninwan t’inkisqa ruwanakunapa” willakuynin kichasqa karqan, hinaspataq pachak tawa chunka tawa waranqapa “sacerdotekuna” kananpaq akllasqa kandidatokunapa llamkaynin qallarikurqan. Paykunapa llamkayninqa chay pasajepi rikuchisqa willakuyta “entiendey” hinaspa willakuy karqan. Pachak tawa chunka tawa waranqapa willakuyninpas llamkayninpas, kichasqa willakuyta qhawarichiyki karqan, runakunata “graciapa tukukuyninwan t’inkisqa solemne ruwanakunapaq wakichikunankupa” hatarichinankupa.

“Kunan p’unchaykunapi, Elíaspa hinaspa Juan Bautistapa espírituyninwan kallpanwanpas, Diospa churakusqan willakuqkunaqa huk taripanakuyman qayasqa pachallapaq runakunaq atenciónninta waqyaykuchkanku, utqayman pasanapaq kashan chay hatun llakikuywan hunt’asqa ruwaykunaman, graciapa qhipa horankunawan Cristo Jesúsqa reykunapa Reynin hina, señorkunapa Señornin hina rikurimuyninwan tupaqninpi. Manas unayñachu, sapa runam juzgasqa kanqa cuerponpi rurasqankunamanta. Diospa taripayninpa horan chayamunñam, hinaspa kay pachapi Iglesiaspa miembrokunamanmi chay hatun huchallikusqa kamachikuy churakun: wiñay wañuyman hina k’aspi patapi sayachkaqkunaman willayta qusqanku. Hatun pachapi llaqa runaman, uyariyta munaspa yuyayman hap’iqmanqa, sut’inchasqa kanan tiyan chay hatun ch’axwaypi maqanakusqan principioskuna, chay principioskunapi llaqa runakunapa destinoykuna watakusqa kashan.” Prophets and Kings, 715, 716.

Juan Bautistapaq historianta, Cristopa historianta hina, chaymanta Milleritaqkunapa historiantapas, pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa willakuyninta llankaynintawan rikuchin. Juanpas Cristopas willakuyninkuta hamuqlla allinchasqa tiempopa tukukuyninta rikuchiq hina entienderqanku.

Ichaga Fariseokunata Saduseokunatapas achkata rikuspa bautizakuyninman hamuqta, payqa nirqan paykunata: Mach’aqwaykunapa miraynin, ¿pitaq qankunata willarqasunki hamuq phiñakuymanta ayqenaykichikpa? Mateo 3:7.

Cristoqa Jerusalén llaqtapa chinkachisqanta, Juanqa sasachakuq judíokunaman willasqanta hina, qayllamushaqta rikuchirqan. Jesúsqa chay chinkachiyta “phiñakuy” nisqapa unanchanpaq apaykacharqan, chaymi pay, Miguel hina, Daniel qillqapi chunka iskayniyuq t’aqapi huk ñiqinpi hatariptin qallarin.

“Cristoqa Jerusalén llaqtapi rikurqan kay pachata mana ñiywan, sayk’usqa sonqowan hinaspa hatarikuyninwan rumiyachisqa hina, Diospa kutichiq taripaykunaman utqaylla riyta. Urmasqa miraypa llakikuykuna, paypa almanman ñit’ispa, siminmanta lloqsichirqa chay ancha hayak’ak aqllasqa qapariyta. Huchapa qillqasqanmi runakunapa ñak’ariyninpi, waqayninkupi, yawarninkupipas siq’isqa karqan; sonqonqa mana tukukuq kuyapaywan kuyurirqa kay pachapi ñak’arisqa hinaspa nanaysapa runakunapaq; llapallantataq yanapayta munarqan. Ichaqa makillampis mana atirqanchu runakuna llakiyu mayupa puriyanta kutichiyta; pisillam mask’anman karqan yanapakuyinkupa sapan pukuyta. Payqa wañuykama almanmanta jich’ayta munarqan, qespichikuyta paykunapa makinkama chayanapaq; ichaqa pisillam payman hamunman karqan kawsayniyuq kanankupaq.”

“¡Hanaqpachapa Hatun Kaynin waqaypi! mana tukukuq Diospa Churin ajayunpi llakiskasqa, nanaywan k’umuykusqa! Chay rikch’ariy llaqa hanaq pachatam musphayman hunt’achirqa. Chay rikch’ariyqa ñuqanchisman qhawachin huchapa ancha hatun millay kayninta; sut’inchin ima hina sasachá kasqa, mana tukukuq atiyuniyuqpaqas, huchayukunata salvanapaq Diospa leyin p’akiyqanmanta hamuq qatinqinmanta. Jesusqa qhipa mirayman uraykachaspa qhawaripa, kay pachata rikurqa huk llullakuywan muyurikusqata, Jerusalén llaqtapa chinkachisqanman rikch’akuqta. Judíokunapa hatun huchan karqan Cristota mana chaskisqanku; cristiano pachasqapa hatun huchanqa kanqa Diospa leyinta mana chaskisqanku, hanaq pachapiwan kay pachapiwan gobiernonpa tiyanan siminta. Jehovapa kamachikuyninkuna pisipasqa kanqaku, mana imapaq hina qhawasqa. Huchapa watasqa millones runakuna, Satanaspa kamachisqa rantikuna, iskay kaq wañuyman muchuyta chaskinankupaq saquesqa, watukusqa p’unchayninkupi cheqa simikunata uyariyta mana munanqaku. Manchay ñawsa kay! mana yuyayman atinapaq pantasqa sonqo!” The Great Controversy, 22.

Juan Bautista willakuyta willakusqa, hinallataq Cristo willakusqanpas, chaylla kikin amonestación willakuy karqan; imaynan Milleritakunaq amonestación willakuyninkuqa kikin willakuy karqan, probationpa tukukuyninwan tupa ruwaykunata reqsichiq hina, chay hinataq pachak tawa chunka tawa waranqakuna willakunqaku. Kimsa testigokuna: Juan Bautista, Cristo, hinaspa Milleritakuna, testificaspa ninku pachak tawa chunka tawa waranqakunaq ruwasqanku hinaspa willakuyninkuqa kawsay utaq wañuy pruebamanta ruwasqa kasqanta, yachay yapakuyninwan hunt’asqa, mayqinchus 1989 watapi kichasqa karqan. Chay pacha kichasqa willakuyqa qhipa p’unchaykunapa visiónmi, yachaqkuna allinta entiendinanku tiyan, “sacerdotekuna” kanankupaq, mayqinkunachus pachak tawa chunka tawa waranqata hunt’anku. Sichus chay candidatokuna mana chay visiónta entiendenchu, millay runakuna hina, utaq upa hina reqsichisqa kanku, hinaspa chinkapunku. Paykuna hinaspa wawankunapas qhespichisqa manam kankuchu, chay visiónta—yachay yapakuymi kasqanrayku—qhesachasqankuwan tupaqmanta.

Diospa Siminmi reqsichin Romaqa chay atiyniyoq kasqanta, pay kikinta hatunchakuspa, Diospa llaqtanta qichuspa, chaymanta urmaspa musquykunata sayarichisqanta. Kay p’unchawkunapaq Roma nisqamanta tapukuy—papal atiyniyoqchu icha Estados Unidoschu kasqanmanta—chaymi pruebayqa reqsichin chay akllasqa kandidatokuna yachaqchu mana yachaqchu sipaskuna kasqankuta. Chay pruebayqa profético prueban, Danielpa libromanta horqosqa, hinaspa qhepaman

Apocalipsispa libropi takyachisqa hinallataq hunt'achisqa. Kay p'unchawkunap Roma nisqa yachayqa mana sapa papal atiyiniyoqwan Estados Unidoswan akllanaymantaqa kanchu; aswanpas chaymi pachak tawa chunka tawa waranqakunapa qhipa prueban. Profético prueban, allinta entiendisqa kaqtinqa, tukuynin qhipa pruebakuy rurasqapa rikch'ayninkunata uqllarin, chaykunapa Diospa sutinchasqa profético testimoniompi churakusqa kashan.

Juan Bautistaqpaq Cristoqpaq pacha pruebananqa Daniel qelqamantanmi hamurqan, hinaqmi Milleritakunapa pacha pruebananpas. Sut'inchaypaq pruebarikuy hinaqa, cheqaq kikin kay imayna takyachisqa kasqanta allin ruraspa churanankupaq ñanqa, Moderna Roma pichus kasqanmanta allin yuyayta hap'iyllapas hina ancha esencialmi. Moderna Roma allin reqsichisqa kasqanta qhawarispaña, utaq allin metodología nisqapa churayninta qhawarispaña, is kaynin elementokunapas pruebayoq kayqa Daniel qelqapi sut'ita churakusan. Daniel qelqapa huk kaq kapitulu pin, Danielqa kimsa patayuq pruebarikuyninta purirqan mikhunamanta qallarispa, chaymanta rikuy pruebaywan, chaymanta Nebucodonosor rurasqan pruebaywan tukukuq; payqa Bibliapi Norte Reyta unanchanmi, qhepa p'unchaykunapa papal kallpan.

Kay tawaq chusku wayna runakunamantaqa, Diosmi qorqan yachayta, atiyta tukuy yachaypiwan yuyayniyuq kaypiwan; Danieltaqmi entiendenqa karqan tukuy rikuykunapiwan musquykunapiwan. Hinaptin p'unchaykuna tukukuyninpi, rey nisqanman hina paykunata yaykuchinankupaq, eunuco-kunapa kamachiqninmi paykunata Nebucadnezarpa ñawpaqenman pusarqan. Reytaq paykunawan rimarqan; hinaspa llapankumantapas mana tarikusqachu pipas Daniel hina, Hananías hina, Misaél hina, Azarías hina; chayraykum reypa ñawpaqenpi sayarqanku. Hinaspa tukuy yachaywan entiendenqawan ima imakunatapas rey paykunamanta tapusqanpiqa, chunka kuti aswan allinta tarirqan llapa layqakunamantawan qoyllur qhawaqkunamantawan, tukuy suyuyninpi kaqkunamanta. Daniel 1:17–20.

“P'unchaykunapa tukukuyninpi,” nisqaqa profecía nisqaman hina qhipa p'unchaykuna kanku, chaypi pachak tawa chunka tawa waranqa runakuna pruebaykupi kashaqtin, Danielwan kimsa allin qhariykunapas tarisqa karqanku “chunka kutita aswan allin llapa layqa runakunamanta, qoyllur qhawaqkunamantapas, paypa llapan suyunpi kaqkunamanta”; hinallataq Danielqa karqa “llapa rikuykunapi, musquykunapipas yachayniyuq.” Danielqa pachak tawa chunka tawa waranqata rikuchin, paykunap qhipa p'unchaykunapi entiendenanku yachaypa yapakusqanta, chayqa chayamusqa Cristo, Judá ayllumanta León hina, “Danielpa libronmanta qhipa p'unchaykunaman tupuq rakita” kicharispas, 1989 watapi.

Danielqa mana huk runakunap aswan allinta musquykunamanta chaymanta rikch'ayninkunamantapas entiendenqachu karqan, aswanpas payqa karqan “llapa rikch'ayninkunapi, llapa musquykunapipas yuyayniyuq.” Payqa chaykunata reqsichin, pikunachus “siki patapi siki pata” nisqa ñanman hina rurayta hap'inku; imaraykuchus chay ñanmi “llapa rikch'ayninkunata musquykunatapas” huñuspa huk saphi willakuyman tukuchin. Chay willakuy, mayqinchus llapa musquykunatawan rikch'ayninkunatawan huk profetiku siq'iman huñun, sut'inchanmi “graciapa tukukuyninwan tinkisqa ruwaykunata.” Chay willakuyqa sayarichisqa kachkan chay profetiku unanchawan, paymi Moderno Roma nisqa, chay atiyiniyuq, mayqinchus kikitanta hatunchakun, Diospa llaqtanta qichun, hinaspa urmayan.

Chay atiyqaqa chiqapuniqa allin metodología-ta churaywanlla sayachikuyta atin. Aswan achka runakuna Biblia-ta yachachkanku nispa willakunkuqa, “línea patapi línea” nisqa metodología-ta qhesachkanku; wakinkunañataq chayta apaykachkanku nispa willakuspaqa, “línea patapi línea” metodología-ta ruwachi q kamachikuykunata mana allinta churanku. Chay kamachikuykunataq ñawpaqta Milleritakuna rayku llapa runakuna yachanankupa qillqasqa karqan; Diospa qhepa p’unchaykunapi llaqtan runakunanqataq ñawpaqmantapacha willasqa karqanku: cheqaqtapuni kinsa kaq angelpa kachaqninkunaqa William Millerpa profecía rimaykunata sut’inchay kamachikuykunata llamk’achinqaku.

“Kimkunaqa kinsa kashanku kimsa kaq angelpa willakuyninta willakuspanku, Paykunaga Qelqasqa Simi-kunata maskhashanku Tayta Millerpa hap’isqan kikin yuyayman hina.” Review and Herald, November 25, 1884.

William Millerqa rikuchirqa Apocalipsis chunka tawa ñiqpi kinsa angelkunapa qallariyninta, hinaspa payqa Juan Bautista nisqawan unanchasqa karqan, paymi karqan chay willakuyta qallariynin, mayqenpa tukukuyninta Cristo rikuchirqa. Hermana Whiteqa sut’inchamanta tupachin Juan Bautistamanta Cristokama pruebanakuy rurasqanta kinsa angelkunapa pruebanakuy rurasqanwan. Juanqa willakuyta qallariq karqan, hinaspa manaraq cruzman chayaspa, Cristoqa discipulonkuna Cesaréa de Filipo-man pusasqan hina, chayraqmi Jesusqa Juanpa qallarisqan willakuyman aswan sut’i detallesta yaparqa. Juanpa riqsichisqa ñawpaq cheqaq kayqa karqan, Cristota rikuspa, payta Diospa Corderon kasqanta riqsichiy, mayqenchus kay pachapa huchankunata apan.

Kaykunaqa ruwasqa karqan Bethabara llaqtapi, Jordán mayumanta wak simpinpi, maypichus Juan bautizasharqa. Qayantin p’unchaw Juanqa Jesusta payman hamushaqta rikurqa, hinaspaq nirqa: Qhawariychik, Diospa Corderonmi kay, pichus pachantin kaypa huchanta apanchik. Paymi chay runaga, mayqenmantañam ñuqa rimarqani: Qhep’aymanta hamun huk runa, noqamanta aswan ñawpaqchasqa; imaraykuchus payqa noqamanta ñawpaqmi karqan. Juan 1:28–30.

Chaymanta qallarirqa kimsa watayoq kuskanyoq pruebapa pacha, chaymi cruzpi tukukapurqa. Juanqa cruzmanta manaraq aswan qayllapi wañuchisqa kasqa qhipaman, Jesusqa chay ñawpaq kaq rimayninta Juanpa sut’ita qallarirqa.

Jesúsqa Cesarea Filipo suyukunaq linderonkuna-man chayamuspa, discipulonkuna-ta tapurqa, nispa: “Runakunaqa, noqata, Runaq Churin kasqayta, pitaq ninku?” Paykuna-taq nirqanku: “Wakinqa ninku Juan Bautistam kanki; wakinkunaqa Elíasmi; hukkunataq Jeremías, icha profetakunamanta hukninmi kanki,” nispa. Paytaq nirqa: “Qankunaqa, pitaq niwankichis kaniyta?” Simón Pedro-taq kutichispa nirqa: “Qamqa Cristo kanki, kawsachkaq Diospa Churinmi.” Jesús-taq kutichispa nirqa: “Kisisqa kanki, Simón Barjona; imaraykuchus mana aycha ni yawarchu chayta qamman rikuchisurqanki, aswanpas hanaq pachapi kachkan Yayaymi. Noqataq nillanitaqmi qamman: qamqa Pedro kanki, kay rumi patanpitaq iglesiyta sayarichisqa; ukhu pacha punkunkunapas manam atipanqachu chayta atipayninwan llalliyta. Qammantaq hanaq pacha qhapaq suyupa llavinkunata qosqayki; kay pachapi imatachus watanki, hanaq pachapipas watasqa kanqa; kay pachapi imatachus paskanki, hanaq pachapipas

paskasqa kanqa.” Chaymantataq disipulonkuna-man kamachirqan, ama pitapas willanankupaq payqa Jesús Cristo kasqanta. Chay pacha mantapacha Jesúsqa disipulonkuna-man rikuchiya qallarin, imaynatas Jerusalénman rinan kasqanta, kurakakuna, hatun saserdotekuna, hinaspa escribakuna rayku achka ñak’ariykunata muchunanpaq, wañuchisqa kananpaq, hinaspa kinsa punchawpi kawsarimunapaq. Mateo 16:13–21.

Cesarea Filiposqa sutichasqanmi Paniumpa sutin Cristo kawsashaq p’unchaykunapi, hinaspa Paniumqa reqsichisqa kashan Daniel chunka hukniyuq qillqapi chunka tawa versiculomanta qhepanpi hamuq versiculopi, maypichus llaqtaykimanta suwa runakuna, paykunaga hatunchakunku ichaga urmaykunku, rikuchisqa kanku. Juan Bautistapa willakuyninqa, Diosmanta saminchisqa hinallataq hunt’asqa, qallariypi willakuy karqan, chaymi Millerita willakuyman rikch’akuq karqan, mayqenchus Millerpa kamachikuyninkunapi sayachisqa karqan. Cristopa willakuyninqa tukukuypi, Juanpa willakuyninpa patanpi sayachisqa hinaspa mast’arichisqa, hinaspa chayqa kimsantin angelkunapa tukukuypi willakuyninta unanchakullarqan; chaymi Millerpa kamachikuyninkunapi sayasqa, hinaspa Millerpa willakuyninman yapasqa sut’inchaykunawan, maypachachus sapan siq’imanta sapan siq’iman metodologiapa chayamun tukukuyman.

Musqusqaman chay rikch’akuqta mana allinta unanchayman chayay, mayqinchus musquyta sayachiq unanchata “Roma Moderna” nisqap unanchanwan tupachin, chayqa Cristoq historiampi cruzpa willakuyninta mana chaskiqkunawan paralelonmi. Yachachisqa kanchismi Juan Bautistaq willakuyninta mana chaskiq judíokunaga Jesuspa yachachikuyninkunamanta mana allinchasqa kayta atirqankuchu; hinaspa chay judíokunag historiankum, chayta ruraqkunag historiankum, ñawpaq angelpa willakuyninta mana chaskiqkunata rikuchin. Milleritakunaga “llaqtaykipa suwa runankuna” nisqakunata papal kallpamanmi reqsirqanku, chayta qhepaman noqaqa “Roma Moderna” nisqa simikunawan suticharqani.

Kaykunapi qelqasqapi kay yuyaychaykunata qatiqllasunchik.